

Snart blir det vellyd

BØ: Orgelet i Bø kirke er ei ukens tid plukket i småbiter for rens, overhaling, intonering og stemming. – Vi skifter ikke annet enn slitedeler, men det skal bli en vakrere klang, sier Julia Bender, som følger i faren Norberts spor som orgelbygger.

MARENO LEONHARDSEN
mareno@blv.no

Og pappa Norbert bekrefter at det skal bli vellyd. Bø og Malnes menighet har fra før god erfaring med tyske Sandtner orgelbyggeri: De gjorde så god jobb med ny-orgelet i Malnes kirke, at de nå er tilbake i Bø.

Etter at de er ferdige i Bø-kirka blir det noen dagers feriekvil, så skal de feire fireårs bursdag for Malnes-orgelet med en storslagen orgelkonsert, forteller organist Olga Anita Seljeseth.

Her skal Norberts kone Andrea synge, og kanskje blir det en overraskelse i løpet av konserterkvelden.

Orgelbygger Julia Bender går i pappas fotspor i tyske Sandtner orgelfabrikk, og har her bassmanualen til rehabilitering i kirkeporten, med nødvendige verktøy på benken. (Alle foto: Mareno Leonhardsen)

Veltilpasset

Dette orgelet i Bø kirke var innviet først på 1970-tallet, etter at novekirka var restaurert. Det tidligere orgelet i Bø kirke ble da ombygd og satt inn i Malnes kirke, hvor det ifølge Norbert Bender harmonerer bedre med kirkerommet, enn det ville gjort i Bø kirke:

– Orgel-ingeniører gjør avanserte beregninger når et orgel skal bygges, med utgangspunkt i kirkerommet hvor det skal stå, både form, høyde, lengde og bredde. Vi forstår at orgelet i Malnes mer er et konsertorgel enn bruks-orgelet i Bø kirke.

– Som er velegnet til sitt formål, understreker organist Olga Anita, men som med sine 13 stemmer bare er halvparten så stort som orgelet i Malnes.

– Et mer dempet klang-uttrykk, forklarer Olga Anita og Norbert.

Bruksorgel

Heller ikke orgelet i Malnes er noe stort orgel, sett i forhold til hva disse orgelbyggerne er vant med. Da er det både 50 stemmer og mer enn det.

Men orgelet i Bø kirke har vist seg tjenlig i 50 år nå, og da organist Olga hjalp reparatørene å vaske støv og skitt torsdag og fredag sist uke, ble vannet ganske svart.

Retten nok fikk det en liten kjærlig hånd da orgelbyggerne var her for fire år siden, bemerket Bender, men det var et enklere arbeid. Nå er det full overhaling.

Helt nedrigget

Nå er alt plukket ut, og pusses og stelles, både de 819 pipene av sink, tinn og ulike treslag – fra de aller minste til de svært digre. Filt, tettinger og dempere etterses, og skiftes om det bør.

– Her ser du spor av en vannlekkasje som har ødelagt læret – og vi må få tak i nytt, forklarer Norbert Bender. Det haster – og få i Vesterålen fører førsteklas-

ses lær som hyllevarer.

Martin kommer med en del som ikke har tettet helt som den skulle på mange år, og viser organisten. Jo, her var det på tide med en orgel-sjau.

– I løpet av uka skal vi ha det på plass, og være klare til intonering og stemming, forteller

instrumentmakerne. Intonering betyr justering av klangen i instrumentet.

Speslelt

– Hva er spesielt med orgelet i Bø kirke?

– Flere ting. Her er et nytt

orgel blitt montert inn i et orgelhus med den gamle fasaden fra 1800-tallet. På samme måte som i Malnes kirke er spillekonsollen – med tangentene – satt på siden av orgelhuset. Det er ikke så vanlig, men ble gjort for å spare plass. Vi finner også at orgelet er delt i to kamre, som gir mulighet til å regulere klan-

gen ved å åpne eller lukke en tre-sjalusi, forklarer Bender og viser oss i instrumentets indre.

Julia Bender viser oss hvordan filt, lær, tettinger og føringer er blitt flatpresset gjennom årene. Men etter denne sjauen skal orgelet bli fint å spille på, og gi vakker lyd, forsikrer arbeidslaget.

Norbert Bender viser oss inn i vindluden som ellers er full av orgelpiper bortafør spillekonsollen. Nå er bare litt mekanikk igjen – og den blir også ettersatt.

– Orgelpipene kommer nok fra ulike produksjoner, noen er kanskje gjenbrukt. Men hver enkelt av de 819 pipene får særbehandling, og skal låte flott når vi er ferdige, forsikrer Bender.

– Denne har ikke fungert som den skal på mange år, forteller orgelbygger Martin Häuser til organist Olga Anita Seljeseth, og viser hvor luften har lekket forbi.

– Det er ikke så vanlig at et såpass lite orgel er avdelt på denne måten, sier Norbert Bender. Her er det han ser spor etter tidligere taklekkasjer, som har ødelagt litt av læret i vindluden